

МЕХАНІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра автоматизованих систем електричного
транспорту

К.В. Ягуп

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Конспект лекцій

Харків – 2015

Ягуп К.В. Інтелектуальна власність: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2015. – 38 с.

У теоретичній частині визначено основні терміни інтелектуальної власності, перелічено основні види інтелектуальної власності, дано опис основних органів державного управління інтелектуальною власністю, розкрито систему джерел авторського та патентного права, надано коротку історію розвитку авторського та патентного права в Україні та Європі, описано процедури, які необхідно виконати при оформленні права інтелектуальної власності на об'єкт промислової власності, перелічено види договорів у сфері інтелектуальної діяльності та визначено особливості в їх оформленні, коротко описано економіку інтелектуальної власності.

Призначено для студентів спеціальностей 7.092202 – “Електричні системи та комплекси транспортних засобів”, 7.05070203 – “Електричний транспорт”.

Іл. 6, табл. 1, бібліогр.: 9 назв.

Конспект лекцій розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри автоматизованих систем електричного транспорту 21 травня 2013 р., протокол № 10.

Рецензент

проф. М.І. Лазарев

К.В. Ягуп

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Відповідальний за випуск Ягуп К.В.

Редактор Ібрагімова Н.В.

Підписано до друку 08.07.13 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 2,0. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

Українська державна академія залізничного транспорту

Кафедра "Автоматизовані системи електричного транспорту"

К.В. Ягуп

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

для студентів спеціальностей

7.092202 – “Електричні системи та комплекси транспортних засобів”, 7.05070203 – "Електричний транспорт"

Харків, 2015

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Рівень цивілізації суспільства визначає достатньо високий рівень розвитку освіти, науки, культури, розвиток мистецтва та виробництва. Ці фактори є результатами творчої діяльності людини. Від того, на скільки високий інтелектуальний потенціал суспільства, залежить успіх вирішення економічних проблем. Але ж і розвиток інтелектуального потенціалу залежить, у свою чергу, від умов, що включають до себе необхідні правові передумови.

Творчість – цілеспрямована інтелектуальна діяльність людини, результатом якої є щось якісно нове, що вирізняється неповторністю, оригінальністю, суспільно–історичною унікальністю. Творчість властива будь-якій діяльності людини: технічній, художній, літературній, науковій, виробничій.

Інтелектуальна власність – частина цивільного права, що об'єднує дві сфери права: промислову власність та авторське право. До об'єктів права промислової власності належать технічні рішення (виноходи), корисні моделі, символи та позначення, що проставлені на промислових виробах, зовнішній вигляд (промислові зразки: рисунки чи моделі), географічні позначення, походження товару, найменування фірм, компонування інтегральних мікросхем.

До права промислової власності включаються також право на припинення недобросовісної конкуренції, тобто на використання прийомів, що суперечать установленій у промисловій і торговельній практиці чесним звичаям.

Авторське право і суміжні права охороняють права автора твору, створеного внаслідок інтелектуальної творчості. Вони стосуються особливих форм творчості, літературно-художніх і наукових творів мистецтва, виконавчої майстерності, звукозапису, радіо, телебаченням та ін. Об'єкти промислової власності авторського права здебільшого охороняються цивільним правом, а саме правовим кодексом України. Авторське право охороняє форму вираження ідей, а не самі ідеї. Як тільки ідеї втілюються в матеріальний носій (розташування слів, нот), виникає правова охорона форми твору.

Авторське право – це сукупність прав, що розглядають відносини з приводу використання творів, науки та літературного мистецтва. Або це інститут цивільного права, який регулює відносини у зв'язку зі створенням, використанням та охороною творів, що є результатом духовної творчості людини. Авторське право надає авторам права, відповідно до яких вони можуть протягом обмеженого періоду часу дозволяти або забороняти використовувати їхні твори в той чи інший спосіб.

Патентне право (право промислової власності) – сукупність правових норм, що виникають у зв'язку зі створенням і використанням об'єктів науково-технічної творчості, до яких відносять винаходи, раціоналізаторські пропозиції та інше. Інтелектуальна діяльність відрізняється від творчої тим, що результати неодмінно стають об'єктами правової охорони.

Згідно із статтею 41 Конституції України «кожен має право володіти, користуватися, і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності». Авторське право надає авторам та іншим творцям певні права відносно яких вони можуть протягом обмеженого періоду, часу дозволити або заборонити використовувати технічні твори в той чи інший спосіб.

Питання до теми

- 1 Чому важливо розвивати творчу діяльність людини?
- 2 Що являє собою інтелектуальна власність?
- 3 Що являє собою патентне право?
- 4 Що являє собою авторське право?
- 5 Чим відрізняється патентне право від авторського?

ВИДИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Інтелектуальна власність охоплює дві правові сфери:

- авторське право;
- промислову власність.

Відповідно до статті 420 Цивільного кодексу до об'єктів права інтелектуальної власності відносять:

- літературні, художні та наукові твори;
- комп'ютерні програми;
- компіляції даних (бази даних);
- виконання фонограми, відеограми, передачі;
- наукові відкриття;
- винаходи, корисні моделі, промислові зразки;
- компонування мікросхем;
- раціоналізаторські пропозиції;
- сорти рослин, породи тварин;
- комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки, знаки для товарів і послуг;
- географічні позначення;
- комерційні таємниці.

Вид інтелектуальної власності обумовлюється видом творчої діяльності.

Види права інтелектуальної власності визначаються Паризькою конвенцією та законодавством України (стаття 420 Цивільного кодексу).

Можна виділити такі групи об'єктів права інтелектуальної власності на підставі спільних ознак:

- об'єкти авторського права та суміжних прав (літературні, художні та наукові твори, комп'ютерні програми, бази даних, виконання фонограми, відеограми, теле- та радіопередачі);
- об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, комерційні таємниці);

- засоби індивідуалізації продукції робіт і послуг (комерційні найменування, торгові марки, географічні позначення);
- нетрадиційні об'єкти інтелектуальної діяльності.

Перша група охороняється авторським правом, всі інші – патентним (захист від конкуренції, раціоналізаторське рішення). Не існує правової охорони на наукові відкриття і вони не визначаються об'єктами будь-якого монопольного права.

Об'єкт авторського і патентних прав є результатом творчої діяльності людини. Надання будь-якої технічної допомоги автору, документації, консультації, розрахунки, креслення, оформлення заявок не підлягає під поняття «творчість».

Творчістю також не вважається запозичення, використання чужого досвіду, використання результату.

Винаходами можуть бути різні пристрої для виконання дій, способи виконання спеціальних промислових операцій, наприклад спосіб здобуття металевих гранул, пристрій для розвантаження ємкостей, електропіч опору, повітропровід гарячого дуття.

На рисунку 1 наведена схема класифікацій видів права інтелектуальної власності.

Питання до теми

- 1 Які правові сфери охоплює інтелектуальна власність?
- 2 Які об'єкти інтелектуальної власності охороняються авторським правом?
- 3 Які об'єкти інтелектуальної власності охороняються патентним правом?
- 4 Які види діяльності не належать до творчої?
- 5 Яким правом охороняються наукові відкриття?
- 6 Яким правом охороняються наукові твори?
- 7 Яким правом охороняються компіляції баз даних?

ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Корисна модель – результат творчої діяльності людини в галузі технології, що пов'язана з конструктивним використанням пристрою. Правова охорона надається корисній моделі, якщо вона є новою та промислово застосовною. Об'єктами корисних моделей є конструкції та вироби.

Пристрої характеризуються такими основними ознаками:

- наявністю конструктивного елемента;
- наявністю зв'язку між елементами;
- взаємне розположення елементів;
- форма виконання елемента;
- параметри та інші характеристики елемента;
- матеріал, з якого виконано елемент або пристрій у цілому;
- середовищем, що виконує функції елемента.

Конструкція, як правило, являє собою склад і взаємне розположення частин будь-яких машин, механізмів, апаратів, установок, пристосувань тощо. Конструкції характеризуються функціональним зразком створюючих їх частин і їх просторовим розташуванням.

Виріб – це пристрій, якому надана товарна форма.

Винахід – вирішення утилітарних завдань у будь-якій промисловості або в іншій сфері суспільно-корисної діяльності людини, що відповідає визначеним законодавством умовам надання правової охорони і визначений як винахід компетентним державним органом.

Корисні моделі відрізняються від винаходів головним чином двома аспектами:

- для корисної моделі не вимагається винахідницький рівень;
- максимальний строк охорони патенту на корисну модель 10 років, у той час як патент на винахід становить 20 років.

На відміну від корисної моделі, винахід – це технічне рішення в будь-якій галузі, що належить до продукту (пристрою, речовині, штаму мікроорганізму, культури клітин рослин або тварин) або способу (процесу здійснення дій над матеріальними об'єктами за допомогою матеріальних засобів).

Наукове відкриття – встановлення закономірностей, властивостей, явищ матеріального світу. Це – надбання всього людства і ним людство має користуватися безперешкодно

Недобросовісна конкуренція – результат незаконного використання об'єктів промислової власності.

Паризька конвенція визначає недобросовісну конкуренцію як три види:

1 Всі дії, завдяки яким споживач приймає товари, промислову та комерційну діяльність однієї фірми за ці самі послуги іншої фірми.

2 Неправдиві заяви, що дискредитують підприємство, товари, промислову або комерційну діяльність конкурента.

3 Використання в ході діяльності вказівок або позначень, що вводять споживача в оману відносно природи, способу виготовлення, характеристик, природності товару або кількості.

Існує 12 видів недобросовісної конкуренції.

Питання до теми

- 1 Які об'єкти можна віднести до корисних моделей?
- 2 Які об'єкти належать до пристроїв?
- 3 Які об'єкти відносять до конструкцій?
- 4 Які об'єкти відносять до винаходів?
- 5 Чим відрізняються винаходи від корисних моделей?
- 6 Що являє собою наукове відкриття?
- 7 Що називають недобросовісною конкуренцією?

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Творчий процес людини врегулювати неможливо. Регулювання відбувається лише у сфері суспільних відносин, що складаються в процесі створення, поширення та запису результатів інтелектуальної діяльності.

Безпосереднє керування інтелектуальною діяльністю здійснює Кабінет Міністрів, а саме визначає державну політику в цій галузі, утворює державні органи управління інтелектуальною власністю.

Основним органом управління є департамент інтелектуальної власності. Його основні завдання:

1 Участь у межах своєї компетентності в забезпеченні реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності.

2 Прогнозування і визначення параметрів і пріоритету напрямів розвитку.

3 Організація забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Основними підрозділами державного департаменту інтелектуальної власності є Українське агентство з авторських і суміжних прав та Український інститут промислової власності, а також навчальний заклад — Інститут інтелектуальної власності і права.

Управління майновими правами суб'єктів права інтелектуальної власності може здійснювати також і громадськими організаціями.

Питання до теми

1 Який орган здійснює безпосереднє керування інтелектуальною діяльністю?

2 Які основні функції несе Кабінет Міністрів у сфері інтелектуальної діяльності?

3 Який орган є основним в управлінні інтелектуальною власністю?

4 Які основні функції несе департамент інтелектуальної

власності?

СИСТЕМИ ДЖЕРЕЛ АВТОРСЬКОГО ТА ПАТЕНТНОГО ПРАВ

Національні джерела авторського права:

- 1 Конституція України, кодекси.
- 2 Закон України «Про авторське право та суміжні права».
- 3 Положення авторського права в інших законодавчих актах України.

Міжнародні джерела авторського права:

- 1 Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.
- 2 Всесвітня конвенція про авторське право.
- 3 Договір ВІОВ про авторське право.
- 4 Стандартні угоди про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності щодо наявності обсягу та використання авторських прав.

Національні джерела патентного права:

- 1 Цивільний кодекс України.
- 2 Закон України «Про охорону прав на промислові зразки».
- 3 Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі».

Договори, які встановлюють міжнародну систему охорони патентного права:

- 1 Паризька конвенція про охорону промислової власності.
- 2 Стандартні угоди TRIPS щодо наявності обсягу та використання прав на патенти і промислові зразки.

Паризька конвенція – міжнародне погодження з охорони промислової власності, яке було прийнято в 1883 році в Парижі.

TRIPS (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) – це міжнародне погодження, що входить до пакета

документів про створення Міжнародної торговельної організації. Ці погодження були прийняті в 1994 році в ході Уругвайського раунду. Вони встановлюють мінімальні стандарти для визнання та захисту основних об'єктів інтелектуальної власності. На сьогоднішній день цей договір є найуніверсальнішим міжнародним договором, що охоплює всі основні об'єкти інтелектуальної власності.

Міжнародні договори, що поширюють одержання охорони промислової власності в кількох країнах:

- 1 Договір про патентну кооперацію РСТ.
- 2 Договір про патентне право РЛТ.
- 3 Будапештський договір про міжнародне визнання, депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури.
- 4 Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків.

Договір РСТ (Patent Cooperation Treaty) – міжнародний договір у сфері патентного права, що був укладений у 1970 році. Забезпечує єдину процедуру подачі патентної заявки для захисту винаходів у державах, що уклали договір.

Договір РЛТ – договір про патентне право, який направлений на встановлення єдиного набору формальних вимог до заявок і уніфікацію процедур.

Договори, що запроваджують міжнародні класичні системи:

- 1 Страсбурзька угода про міжнародну патентну класичну систему.
- 2 Кокарнська угода про заснування міжнародної класичної системи і промислових зразків.

Питання до теми

- 1 Які існують основні національні джерела авторського права?
- 2 Які існують основні національні джерела патентного права?
- 3 Які існують основні міжнародні джерела авторського права?
- 4 Які існують основні міжнародні джерела патентного права?
- 5 Що являє собою договір РСТ?

6 Що являє собою договір PLT?

КОРОТКА МІЖНАРОДНА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Ідея захисту прав авторів на їхні твори виникла з відкриттями книжкового друкарства. До цього охорони прав на об'єкти творчої діяльності не існувало.

Перший закон з авторського права був прийнятий у 1710 році - «Статут королеви Анни». Він закріпив право автора на охорону опублікованого твору, строком на 14 років, за життя авторство подовжувалося на 14 років.

Першим патентним законом була Декларація Венеціанської республіки 1471 р. У відповідності з декларацією кожен громадянин, зробивши машину, яка раніше не застосовувалася на території держави, одержував привілей, згідно з яким іншим заборонялось протягом десяти років користуватися цим пристроєм без дозволу.

Період привілеїв тривав з XV по XVI століття. Їх видавав суверен монополією на власний розсуд.

Перші патентні закони були прийняті у США в 1790 році. З поширенням промислової революції відбулося стрімке зростання кількості патентів. У 1815-1880 роках США, Франція і Британія видавали разом понад 100 патентів на рік. 1850-1854 роки — 1000 патентів кожна. Майже з цього періоду почали застосовувати реєстраційну систему.

26 квітня 1999 року делегація Китаю винесла на розглядання питання про святкування цього дня і в жовтні було прийнято рішення організацією WIPO (World Intellectual Property Organization – генеральна асамблея всесвітньої організації інтелектуальної власності) про заснування свята – всесвітнього дня інтелектуальної власності.

Питання до теми

- 1 Що стало передумовою виникнення авторського права?
- 2 Де був прийнятий перший закон про авторське право?
- 3 Що являв собою перший патентний закон?
- 4 Що являв собою період привілеїв?

5 Що сприяло зростанню кількості патентів?

6 Коли святкується всесвітній день інтелектуальної власності?

ІСТОРІЯ АВТОРСЬКОГО ТА ПАТЕНТНОГО ПРАВА В РОСІЇ ТА УКРАЇНІ

У 1812 році в Росії було видано закон «Про привілеї на винаходи», який встановив формальний підхід до видачі привілеїв.

У 1816 році Міністерством народної освіти почали видаватися авторські права.

Пізніше було закріплено норми авторського права в цензурних уставах 1830 року. Це стало поштовхом для розвитку російської літератури.

В 1896 році видано положення про привілеї на винаходи та удосконалення. У 1911 році видано закон про авторське право.

Після 1917 року встановилася державна монополія на результати інтелектуальної діяльності. Однак у 1920-ті роки Інститут виключних прав на результати інтелектуальної діяльності було відновлено.

Взагалі в Радянському Союзі були відсутні спеціальні закони про охорону інтелектуальної власності. Виключенням були норми авторського права, що містилися в спеціальному законі, а з 1964 року - в розділі Цивільного кодексу РРФСР. Авторські права до 1973 року складали 15 років після смерті автора, права суміжних прав законодавством не охоронялися, у багатьох випадках творцям винаходів і промислових зразків не видавалися патенти.

У 1973 році Радянський союз приєднався до Всесвітньої конвенції про авторське право. Строк авторського права становив 25 років. (**Конвенція** — різновид міжнародного договору.)

У 1991 році строк авторських прав після смерті автора збільшився до 50 років; ввели охорону суміжних прав та охорону ноу-хау.

У 1995 році Україна приєдналася до Бернської конвенції.

Питання до теми

1 Який перший закон про охорону винаходів було прийнято в Росії?

2 Що сприяло розвитку художньої літератури в Росії?

3 Як здійснювалася охорона авторського і патентного права в радянські часи?

ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Надання правової охорони науково-технічному досягненню може бути здійснено після офіційного визнання його об'єктом патентного права, а саме лише після їх кваліфікації як таких відповідним державним органом, державної реєстрації і видачі охоронного документа. Процедура оформлення патентних прав в Україні стала подібною до європейської і може бути поділена на три етапи:

- 1 Складання і подання заявки.
- 2 Розгляд заявки в Патентному відомстві.
- 3 Видача патенту.

Детальний опис основних етапів оформлення прав інтелектуальної власності зображено на рисунку 2.

Державна кваліфікація здійснюється Державним підприємством "Український інститут промислової власності" на підставі проведення спеціальної експертизи – **формальної і кваліфікаційної** (експертизи по суті). Зазначені експертизи здійснюються відповідно до патентних законів і відомчих актів.

Заявка – сукупність документів, необхідних для видачі установою патенту на той чи інший об'єкт промислової власності. У заяві заявник зазначає який патент він бажає одержати – з проведенням кваліфікаційної експертизи чи без проведення (деклараційний патент). До складу заявки входить опис об'єкта промислової власності, формула винаходу чи корисної моделі, креслення, якщо на нього є посилання в описі.

Формула – патентна вимога, що містить сукупність істотних ознак винаходу чи корисної моделі, достатніх для досягнення зазначеного заявником технічного результату.

Реферат – це патентна вимога, що містить сукупність істотних ознак винаходу, чи корисної моделі, достатніх для досягнення результатів і являє собою скорочений виклад змісту опису винаходу. Реферат складається лише для інформаційних цілей.

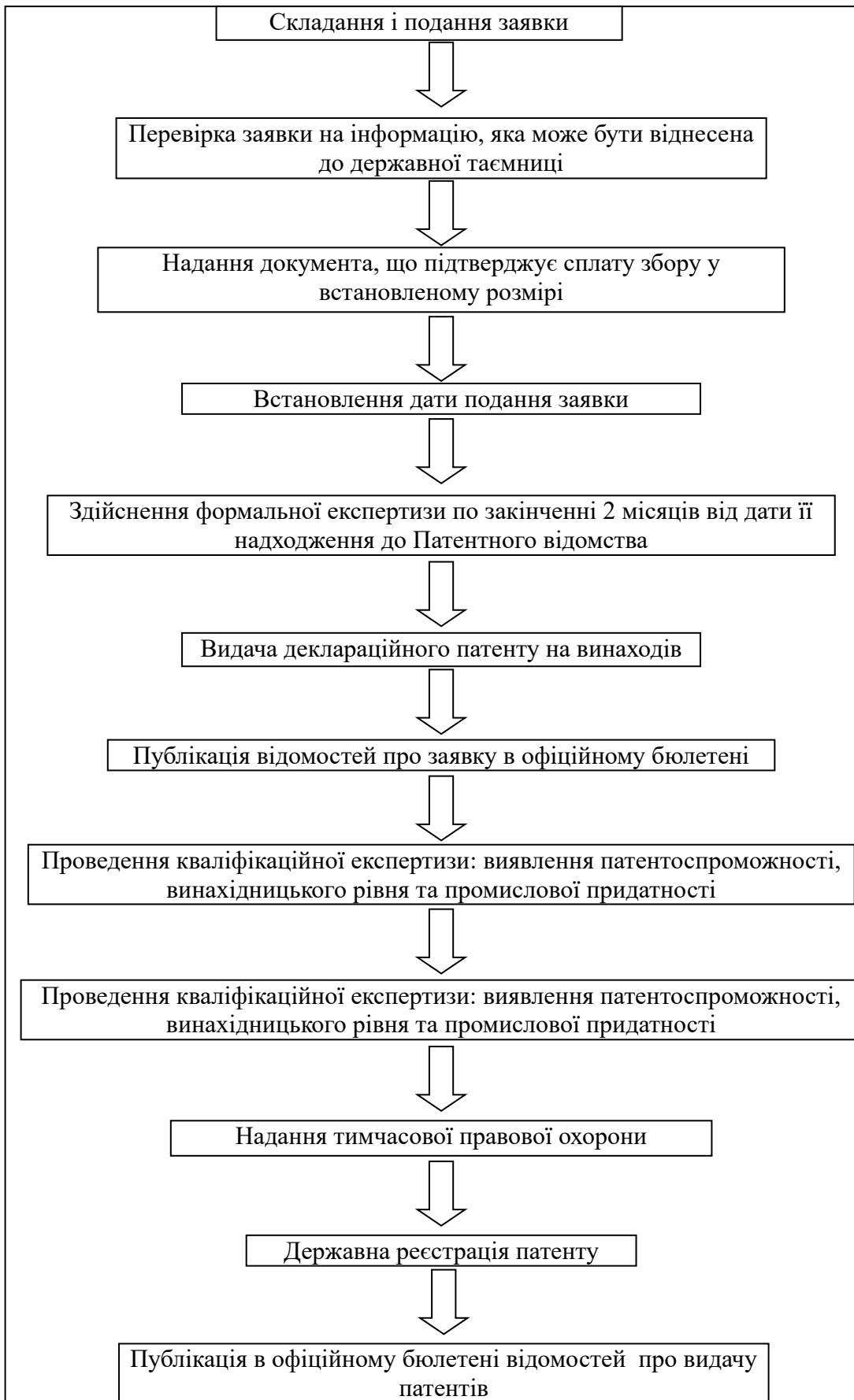

Рисунок 2 – Основні етапи оформлення прав інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності

До встановлення дати подання заявки здійснюється її перевірка, у процесі якої виявляється, чи не містить заявка матеріалу, що може бути віднесений до державної таємниці. Якщо заявка відповідає вимогам закону, установа приймає рішення про встановлення дати подання заявки. Повідомлення про це установа надсилає заявникові лише після одержання документа про сплату збору за подання заявки. Заявник має пріоритет попередньої заявки на винаходи і корисні моделі протягом 12 місяців від дати подання заявки до установи. Пріоритет попередньої заявки на промисловий зразок здійснюється протягом 6 місяців від дати подання попередньої заявки.

Заявник, який бажає скористатися своїм правом на пріоритет попередньої заявки повинен разом із заявкою, але не пізніше 3-х місяців від дати подання заявки, заявити про своє бажання.

Після надходження до установи документа про сплату збору за подання заявки вона віддається формальній (попередній) експертизі.

Формальна експертиза виявляє, чи належить заявлена пропозиція до об'єктів промислової власності і чи відповідають подані заявочні матеріали вимогам закону: наявність і правильність складання необхідних документів, правильність класифікації винаходу за Міжнародною патентною класифікацією, дотримання вимоги єдності винаходу, відповідність заявленої пропозиції об'єктам, що можуть бути визнані винаходами, корисними моделями або промисловими зразками.

Після проведення формальної експертизи заявник має право просити видати йому **деклараційний** патент на винахід – різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи та експертизи на локальну новизну заявки на винахід. Відомості про заявку на видачу деклараційного патенту на винахід чи корисну модель не публікуються.

При відповідності заявки вимогам закону та наявності документа про сплату збору за подання заявки установа проводить експертизу на **локальну новизну**, яка є складовою частиною кваліфікаційної експертизи, що має своєю метою виявлення лише локальної новизни.

Якщо заявка відповідає встановленим вимогам і є в наявності документ про сплату збору за подання заявки, то установа має повідомити заявника про завершення формальної експертизи.

Через 18 місяців після подання заявки (або 18 місяців від дати пріоритету) в офіційному бюлетені Установи публікуються відомості про заявку, з матеріалами якої може ознайомитися будь-яка особа.

Після цього наступним етапом розвитку заявки може стати проведення кваліфікаційної експертизи на видачу патенту України, яка стосується лише винаходів.

Мета кваліфікаційної експертизи - виявити відповідність заявленої пропозиції умовам патентоспроможності, яка включає в собі три складові:

- 1) новизну;
- 2) винахідницький рівень;
- 3) промислову придатність.

Клопотання про проведення кваліфікаційної експертизи необхідно подати не пізніше трьох років від дати подання заявки. Після опублікування відомостей про заявку в офіційному бюлетені установи надається тимчасова правова охорона в обсязі формули, з урахуванням якої вони опубліковані. Правова охорона надає заявнику право на одержання компенсації за задані йому збитки після публікації відомостей про заявку від особи, яка не правомірно використала пропозицію.

Наступним етапом у Процесі розгляду заявки на об'єкт промислової власності є реєстрація патенту. Державна реєстрація патенту можлива при оплаті встановленого збору за їх видачу.

Реєстрація патентів на об'єкти промислової власності України здійснюється відповідно до Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на винаходи, на корисні моделі, промислові зразки.

Після внесення до зазначених реєстрів і відомостей про державну реєстрацію патентів будь-яка особа має право ознайомитися з ними.

Питання до теми

- 1 За наявності якої умови надається правова охорона науково-технічному досягненню?
- 2 На які основні етапи може бути поділена процедура оформлення патентних прав в Україні?
- 3 Яким державним органом здійснюється кваліфікація?
- 4 Що являє собою заявка?
- 5 Що являє собою формула?
- 6 Що являє собою реферат?
- 7 Як можна скористатися пріоритетом попередньої заявки на промисловий зразок?
- 8 Які функції виконує формальна експертиза?
- 9 Що таке деклараційний патент?
- 10 Що являє собою експертиза на локальну новизну?
- 11 Яка мета кваліфікаційної експертизи?
- 12 Скільки часу займає процедура оформлення права інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності?

ДОГОВОРИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Договором визнається угода двох або більше осіб, що спрямована на виникнення, зміну, припинення правовідносин між ними, а саме їхніх прав та обов'язків.

Всі майнові відносини в умовах ринкової економіки упорядковуються договором.

Основні договори у сфері інтелектуальної діяльності можна поділити на договори спрямовані на створення об'єктів інтелектуальної власності, і на договори, що регулюють порядок використання об'єктів інтелектуальної власності.

Окрему групу складають супутні договори:

- договори на управління майновими правами;
- договори на представництво суб'єктів права інтелектуальної власності та інше.

За змістом договори у сфері інтелектуальної власності поділяються на ті, що належать до галузі:

- наукової, літературної, художньої та мистецької діяльності;
- науково-технічної діяльності (НТД).

Договори у сфері НТД:

- договори на створення об'єктів промислової власності (договори на інформаційне забезпечення НТД іа патентний пошук);
- договори на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських, технологічних робіт;
- договори на використання об'єктів промислової власності, які в основному єя ліцензійними.

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Особливістю договорів у сфері інтелектуальної власності є те, що об'єктом договірних відносин можуть бути дії, спрямовані на створення об'єктів інтелектуальної власності або самі об'єкти цієї власності, тобто можуть мати місце об'єкти на виконання робіт, тобто нематеріалізовані результати інтелектуальної діяльності. Наприклад, здійснення патент-пошуку, акумуляції, науково-технічної інформації.

Предметом договору на використання того чи іншого об'єкта може бути лише той об'єкт, для якого є охоронний документ – патент чи свідоцтво.

Усі договори (крім авторських договорів) мають укладатися в письмовій формі у відповідності до пункту 8 статті 28 закону України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" та статті 1107 Цивільного кодексу України. Згідно з пунктом 1 статті 33 Закону України "Про авторське право і суміжні права" передбачено правило, за яким договори на створення чи використання невеликих за обсягом творів можуть укладатися в усній формі. За бажанням сторін такі договори можуть бути зареєстровані. Реєстрація договорів регулюється Інструкцією про розгляд і реєстрацію

договору про передачу права власності на винахід (корисну модель) і ліцензійного договору на використання винаходу (корисної моделі) від 21 червня 1995 року.

Існує також форма укладання договорів, яка являє собою обмін документами через засоби телефонного, електронного та інших видів зв'язку.

При складанні таких договорів виникає проблема визначення вартості й цінності об'єкта договору, його економічної ефективності, що зумовлено тим, що дохід від такого нематеріального об'єкта важко передбачити. Важливим при складанні таких договорів є документація, яка повинна давати чітке уявлення, що саме буде створено або буде використовуватися.

Питання до теми

1 Яка особливість вирізняє договори у сфері інтелектуальної власності?

2 Який об'єкт інтелектуальної власності може бути предметом договору?

3 У якій формі найчастіше укладаються договори про охорону прав на винаходи та корисні моделі?

4 Які проблеми можуть виникати при складанні договорів у сфері інтелектуальної власності?

ЗМІСТ ДОГОВОРУ

Зміст договору – це умови, на яких сторони погодилися укласти договори, а саме права і обов'язки обох сторін. За юридичним значенням всі умови договору поділяють на істотні, випадкові, звичайні.

Істотні умови - це такі умови, за яких договір не може набрати чинності: об'єкт договору, його ціна, строк дії договору, розмір і порядок виплати авторської винагороди, обсяг використання об'єкта, який визначається кількістю, часом або територією.

Звичайними умовами договору визнані ті, що передбачені нормативними актами, які автоматично набувають чинності при складанні договору.

До звичайних умов договору відносять умови про місце укладання та виконання договору, час укладання договору, умови та підстави відповідальності за невиконання або неналежне виконання договору, звичай ділового обігу, а також умову про те, що ризик одержання негативного результату несе замовник.

Випадковими умовами визнаються такі, що змінюють або доповнюють звичайні умови.

Відсутність у договорі звичайних умов не робить договір недійсним, а випадкові умови набувають чинності лише за умови, що вони включені до тексту доповіді.

Важливою умовою дійсності договору є воля сторін і воля виявлення. Формою волевиявлення може бути, наприклад, публікація в офіційному бюлетені Установи відомостей про видачу патенту.

Особливістю договорів у сфері науково-технічної діяльності є також те, що договори на створення і договори на використання складаються окремо.

На рисунку 3 зображена схема видів умов договорів.

Питання до теми

- 1 Що являє собою зміст договору?
- 2 Які існують види умов договорів?
- 3 Що являють собою істотні умови договорів?
- 4 Що являють собою звичайні умови договорів?
- 5 Що являють собою випадкові умови договорів?

ДОГОВОРИ НА СТВОРЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Більшість об'єктів промислової власності створюється на основі договірних відносин, у той час як літературні, наукові і мистецькі твори створюються за ініціативою авторів. Однак використання і творів, і об'єктів промислової власності можливе на підставі відповідних договорів. Договір на використання об'єкта промислової власності може складатися лише на той об'єкт, який захищено патентним правом, тобто мають охоронний документ, а саме патент чи свідоцтво.

Розробники науково-технічних проблем починають виконання свого завдання із ознайомлення з уже відомою інформацією, що стосується відповідної сфери. Замовник на створення об'єкта промислової власності видає виконавцю завдання, у якому сформульована сутність завдання, результати від використання об'єкта, техніко-економічні характеристики та інше. Згідно із поставленим завданням формулюються цілі інформаційного забезпечення. Такими цілями можуть бути дослідження, науково-технічні досягнення яких у цій галузі захищені патентами або виявлено дійсний стан, технічний рівень, ефективністю від використання.

Інформаційне забезпечення на договірній основі регулюються спеціальним Законом України "Про науково-технічну інформацію" від 25 червня 1993 року.

Об'єктом договору на інформаційне забезпечення є документована на будь-яких носіях або публічно оголошена вітчизняна або зарубіжна інформація.

Патентний пошук – це дослідження патентів чи інших охоронних документів, виданих до цього часу в тій чи іншій сфері. Цей пошук повинен дослідити патенти, що були видані у світі. Патентний пошук є необхідною стадією і передумовою створення об'єкта промислової власності. Патентний пошук також обов'язковий при проведенні експертизи заявок по суті на об'єкти промислової власності. Патентний пошук необхідний також при здійсненні науково-дослідних та інших робіт.

Питання до теми

- 1 На якій основі створюються об'єкти промислової власності?
- 2 З чого має починатися розроблення науково-технічних об'єктів?
- 3 Що являє собою процедура патентного пошуку?

ДОГОВОРИ НА ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ РОБІТ

Поняття договорів на виконання науково-технічних робіт охоплює два близьких між собою види договорів:

- 1 Договір на виконання науково-дослідних робіт.
- 2 Договір на виконання дослідно-конструкторських і технологічних робіт.

Ці договори регулюють відносини між замовником і виконавцем науково-технічних робіт. Сторонами договору можуть бути:

- 1) фізична або юридична особа;
- 2) науково-дослідні, проектно-конструкторські, конструкторські і технологічні організації;
- 3) наукові центри, навчальні заклади;
- 4) підприємства будь-якої форми власності, які мають наукові, конструкторські підрозділи.

Договори на виконання науково-технічних робіт за юридичною природою є цивільно-правовими, вони близькі до підрядних договорів, але мають природні відмінності, а саме в них не можуть бути чітко передбачені конкретні результати. У договорах на виконання науково-дослідницьких робіт за ризик неможливості одержати очікуваний результат відповідає замовник. У підрядних договорах за ризик відповідає підрядник.

Договори, що стосуються виконання наукових і дослідницьких робіт, регулюються Цивільним кодексом України (глава 62 "Виконання науково-дослідницьких, дослідно-конструкторських і технологічних робіт"). У статті 892 Цивільного кодексу зазначено:

"За договором на виконання науково-дослідницьких, дослідно-конструкторських і технологічних робіт виконавець зобов'язується провести за завданням замовника наукові дослідження, розробити зразок нового виробу та конструктивну документацію на нього, нову технологію, тощо, а замовник зобов'язується прийняти виконану роботу та оплатити її".

Договір може охоплювати весь цикл проведення наукових досліджень, розроблення та виготовлення зразків або його окремі етапи.

Істотна умова договору на виконання науково-технічних робіт є предмет, сторони, ціна і строки.

Предметом договорів на виконання науково-технічних робіт є не процес роботи, а її результат, яким можуть бути звіти про виконання наукових досліджень, зразки нового виробу, нової техніки, конструктивної документації, створення нової технології тощо. Ціна найчастіше встановлюється шляхом складання кошторису, який за загальним правилом розробляє виконавець.

У разі виявлення неможливості досягти передбаченого договором результату, що настала не з вини виконавця, замовник зобов'язаний оплатити вартість робіт. У науково-дослідницьких роботах у такому разі оплаті підлягає виконана частина роботи. При виконанні дослідно-конструкторських і технологічних робіт у такому випадку оплачуються лише витрати виконавця.

Основним обов'язком виконавця науково-технічних робіт є їх виконання відповідно до технічного завдання і передача результатів замовникові в умовлений строк. Згідно із статтею 892 Цивільного кодексу України замовник зобов'язаний виконати відповідно до технічного завдання замовника наукові дослідження, розробити зразок нового виробу та конструкторську документацію до нього, передати одержаний результат замовникові, який зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу.

Виконавець також повинен утримуватися від публікацій відомостей про науково-технічні досягнення без згоди замовника. Виконавець не має права використовувати об'єкти права інтелектуальної власності, права на які належать іншим особам, без їх дозволу, тобто повинні забезпечити патентну чистоту. Виконавець повинен своїми силами та своїм коштом усувати допущенні з його вини недоліки у розробці і технічній документації.

У разі необхідності, замовник зобов'язаний забезпечити право на використання запатентованого об'єкта промислової власності, право на який належить третій особі.

Виконавець вважається винним, поки не доведе, що його вини нема, а саме якщо він доведе, що недоліки в роботі зумовлені діями самого замовника, зокрема поданням неякісного технічного завдання, його прорахунками або передачею неточної, неповної інформації необхідної для виконання робіт, то питання про усунення недоліків у роботі має вирішуватися за погодженням сторін. Згідно з статті 897 частини 1 пункту 6 ЦК України при виявленні неможливості досягнення очікуваного результату виконавець зобов'язаний негайно повідомити про це замовника. Виконавець має право вимагати від замовника прийняти виконану роботу та оплатити її, він також має право використати або запатентувати результат, якщо це передбачено договором, він також може передавати результати робіт іншим особам. Замовник зобов'язаний забезпечити виконавця роботи необхідною достовірною і повною інформацією, яку повинен надавати виконавцю протягом усього часу виконання робіт. Він також зобов'язаний приймати роботу і оплатити її вартість.

Якщо договір не містить прямої заборони, виконавець має право використати одержаний ним результат для своїх потреб. Договір може передбачати право виконавця на патентування результатів та їх реалізацію третім особам.

Замовник до прийняття виконаної роботи формує спеціальну комісію, або уповноважує на це фахівця. Після прийняття виконаної роботи замовник підписує акт здачі-приймання або відхиляє його на основі результатів розгляду звітних документів. Завершальним етапом є оплата виконаної роботи.

При ухиленні від прийняття виконаної роботи при недостатніх для цього підстав виконавець письмово повідомляє замовника прийняти роботу. Через два місяці після цього виконавець має право продати результат будь-якій третій особі.

Права на створений об'єкт інтелектуальної власності, як правило, мають і замовник, і виконавець, оскільки результат створений за кошти замовника, а виконавець є творцем цих результатів.

На рисунках 4 і 5 наведено відповідні схеми обов'язків і прав замовника і виконавця.

Питання до теми

- 1 Які види договорів охоплює поняття "договори на виконання науково-технічних робіт"?
- 2 Що являють собою сторони договорів на виконання науково-технічних робіт?
- 3 Що є спільного і чим відрізняються договори на виконання науково-технічних робіт від підрядних робіт?
- 4 Які умови є істотними в договорах на виконання науково-технічних робіт?
- 5 Які основні обов'язки виконавця науково-технічних робіт?
- 6 Які права має виконавець науково-технічних робіт?
- 7 Які обов'язки має замовник науково-технічних робіт?
- 8 Які права має замовник науково-технічних робіт?

ДОГОВОРИ НА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Договорами на використання об'єктів інтелектуальної власності, як правило, є ліцензійні договори. Назва цих договорів походить від лат. «*licentia*»- дозвіл.

Стаття 1108 Цивільного кодексу України зазначає: «Особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар) може надати іншій особі (ліцензіату) письмове повноваження, що надає їй право на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері (ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності). Вона може бути оформлена як окремий документ або бути складною частиною ліцензійного договору».

Сторона, яка дає право на використання об'єкта інтелектуальної власності, називається **ліцензіаром**, а сторона, яка отримує дозвіл на використання об'єкта інтелектуальної власності, називається **ліцензіатом**.

У цивільному кодексі України передбачені такі основні види ліцензій:

- 1) виключна;
- 2) одинична;
- 3) невиключна;
- 4) інші види, що не суперечать закону, наприклад відкрита і примусова.

Виключна ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість використовуватись ліцензіаром об'єкт права інтелектуальної власності у сфері, що обмежується цією ліцензією, і видачі ним іншим особам ліцензії на використання цього об'єкта.

Одинична видається лише одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності, але не виключає можливості використання ліцензіаром цього об'єкта у зазначеній сфері.

Невиключна не виключає можливість використання об'єкта інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, ліцензіаром і видачі ним іншим особам ліцензій на використання об'єкта у зазначеній сфері.

Відкрита ліцензія – це така ліцензія, за якою власник патенту на об'єкт промислової власності має право надавати дозвіл на його використання будь-якій особі.

Примусова ліцензія видається судом у разі невикористання об'єкта промислової власності без поважних причин.

У ліцензійному договорі необхідно зазначити такі основні пункти:

- 1 Вид ліцензії.
- 2 Сфера використання, а саме права, що надаються договором, способи використання об'єкта, територія і строк.
- 3 Розмір порядок і строки виплати плати за використання об'єкта.
- 4 Умова про конфіденційність предмета договору.
- 5 Місце і порядок розгляду спору, що може виникнути у процесі виконання договору.

Ціна ліцензійного договору найчастіше визначається у таких формах:

- 1) тверда сума;
- 2) роялті.

Тверда сума являє собою таку суму, що наперед розрахована і виплачується одночасно або в частинах.

Роялті – це виплата, що розраховується від економічного ефекту, одержаного внаслідок використання об'єкта інтелектуальної власності, і виплачується як винагорода або компенсація.

Питання до теми

- 1 Які види договорів застосовуються для надання прав на використання об'єктів інтелектуальної власності?
- 2 Яку сторону договору називають ліцензіаром?
- 3 Яку сторону договору називають ліцензіатом?
- 4 Які види ліцензій передбачені Цивільним кодексом України?
- 5 Що представляє собою виключна ліцензія?
- 6 Що являє собою одинична ліцензія?
- 7 Що являє собою невиключна ліцензія?
- 8 Що являють собою відкрита та примусова ліцензії?
- 9 Які основні пункти зазначають у ліцензії?
- 10 Якими способами найчастіше визначається ціна ліцензійних договорів?
- 11 Що являє собою тверда сума?
- 12 Що являє собою роялті?

ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Економіка інтелектуальної власності – галузь знань, що вивчає теорію і практику функціонування ринкових структур і механізмів взаємодії суб'єктів економічної діяльності, пов'язаних з інтелектуальним капіталом.

Економіка інтелектуальної власності вивчає такі питання організації підприємницької діяльності:

- 1 Організаційні форми бізнесу.
- 2 Правові основи бізнесу.
- 3 Методи ціноутворення та оцінки вартості інтелектуального продукту.
- 4 Засоби мобілізації з інтелектуального капіталу.
- 5 Система сучасного бухгалтерського обліку.
- 6 Система фінансових відносин.
- 7 Процедура укладення угод.

Інтелектуальний капітал – це продукт розумової, інтелектуальної праці та продукт творчих зусиль, який може бути перетворено у прибуток та оцінено. Класифікація видів капіталу зображена на рисунку 6.

Питання до теми

- 1 Що являє собою економіка інтелектуальної власності?
- 2 Які питання вивчає економіка інтелектуальної власності?
- 3 Що являє собою інтелектуальний капітал?
- 4 На які види форми власності поділяють інтелектуальний капітал?
- 5 Що являє собою корпоративна транзакція інтелектуального капіталу?
- 6 Як поділяється інтелектуальний капітал за резидентністю?
- 7 Які форми залучення є в інтелектуального капіталу?
- 8 Як може бути сформований інтелектуальний капітал?
- 9 Як визначається розмір вартості інтелектуального капіталу?

ОЦІНКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Питання визначення оцінки об'єкта інтелектуальної власності є досить складним, так як такий об'єкт не є матеріальним.

Закон України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" від 12 липня 2012 року № 2658-III визначає правові засади оцінки вартості майна, у тому числі і об'єктів інтелектуальної власності. Згідно із законом професійно-оціночна діяльність являє собою діяльність оцінювачів, що мають відповідне кваліфікаційне свідоцтво, і суб'єктів оціночної діяльності, що мають відповідний сертифікат Її суть полягає в організаційному, методичному та практичному забезпеченні проведення оцінки майна, розгляді та підготовці висновків щодо вартості майна.

Для проведення оцінки майна складається спеціальний письмовий договір між суб'єктами оціночної діяльності (суб'єкта господарювання або органами державної влади та місцевого самоврядування, які мають повноваження на відповідну діяльність) і замовником оцінки.

Необхідність оцінити вартість інтелектуальної власності може виникнути у таких випадках:

- 1) при визначенні розміру компенсації за порушення виключних прав власника інтелектуальної власності;
- 2) визначенні вартості виключних прав при купівлі–продажу об'єктів інтелектуальної власності;
- 3) визначенні бази оподаткування в процесі придбання та продажу об'єктів інтелектуальної власності;
- 4) поширенні ринків збуту об'єктів інтелектуальної власності;
- 5) передачі інтелектуальної власності під заставу з метою отримання кредитів;
- 6) визначенні збитків при неправомірному використанні об'єктів інтелектуальної власності;

Існує три основних підходи оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності: доходний, витратний та ринковий.

Доходний підхід передбачає, що ніхто не вкладатиме свій капітал того чи іншого об'єкта нематеріального характеру, якщо такий самий дохід можна отримати будь-яким іншим способом.

Основні методи реалізації:

- 1 Метод дисконтування.
- 2 Метод прямої капіталізації.
- 3 Капіталізація за нормою видачі.

Капіталізація – перетворення засобів (частини чистого прибутку, дивідендів тощо або всього прибутку) у додатковий капітал, додаткові фактори виробництва, такі як засоби праці, предмети праці, робоча сила і т. д., у результаті чого досягається збільшення розміру власних засобів.

Витратний підхід передбачає, що потенційний покупець не заплатить за нього більше, ніж вартість іншого об'єкта такої самої корисності.

Основні методи реалізації:

- 1 Методи визначення початкових витрат.
- 2 Методи вартості заміщення.
- 3 Методи відновлення вартості.

Ринковий (експертний метод) підхід передбачає використання методу порівняння продажів.

Суть методів і суть їх реалізації розкрито в таблиці 1.

Таблиця 1 – Методи оцінки об'єктів ІВ та основні методи їх реалізації

<i>Метод</i>	<i>Основні методи його реалізації</i>
Дохідний підхід передбачає, що ніхто не вкладатиме свій капітал у придбання того чи іншого об'єкта нематеріального характеру, якщо такий самий дохід можна отримати будь-яким іншим способом	метод дисконтування покладено принцип – сьогоднішні гроші коштують дорожче, ніж завтрашні; оцінюються майбутні грошові потоки, визначається ставка дисконтування (відсоткова ставка) і розраховується сумарна поточна вартість майбутніх грошових потоків методи капіталізації (МК): метод прямої капіталізації (МПК) і МК за нормою видачі процес переведення доходів від якого-небудь майна у його вартість. МПК виявляє джерела і розміри чистого доходу, визначення ставки капіталізації і визначення вартості оцінюваного об'єкта як частки від ділення щорічного доходу, отриманого від використання об'єкта оцінки на

<i>Метод</i>	<i>Основні методи його реалізації</i>
	коефіцієнт капіталізації
Витратний підхід передбачає, що потенційний покупець не заплатитиме за нього більше, ніж вартість іншого об'єкта такої самої корисності	<p>метод визначення початкових витрат називається також історичним, оскільки базується на фактично здійснених витратах згідно з бухгалтерською звітністю підприємства за кілька років</p> <p>метод вартості заміщення максимальна вартість власності визначається мінімальною ціною, яку потрібно заплатити при купівлі об'єкта, еквівалентного за функціональними можливостями і варіантами його використання або такого, що має аналогічну споживчу вартість</p> <p>метод відновлюваної вартості найбільш прийнятний для розрахунку вартості прав на унікальні об'єкти ІВ. Відновлювана вартість ОІВ визначається як сума витрат, необхідних для створення нової, точної копії оцінюваного об'єкта на підставі сучасних цін на сировину, матеріали, енергоносії, комплектуючі витрати тощо</p>
Ринковий підхід (експертний метод) передбачає використання методу порівняльних продажів	<p>метод порівняльних продажів</p> <p>суть полягає у прямому порівнянні оцінюваного об'єкта з іншими, аналогічними за якістю, призначенням і корисністю, що були продані в порівняний час на аналогічному ринку</p>

Питання до теми

- 1 У яких випадках виникає необхідність оцінити вартість інтелектуальної власності?
- 2 Які існують основні підходи оцінки інтелектуальної власності?
- 3 Який основний принцип положено в основу дохідного підходу?
- 4 Що являє собою капіталізація?
- 5 Який основний принцип положено в основу витратного підходу?
- 6 Який основний принцип положено в основу ринкового підходу?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Андрощук Г.А., Крайнев П.П. Право интеллектуальной собственности. Торговые аспекты. – К.: ИнЮре, 2000. – 162 с.

2 Белов В.В., Витапись Г.В., Денисов Г.М. Интеллектуальная собственность. Законодательство и практика его применения: Учеб. пособие. – М.: Юрист, 2002. – 288 с.

3 Брыжко В.М., Завгородний А.Ф., Пичкур А.В. Лицензирование прав и патентование научно-технологической продукции. – К.: УААН, 1994. – 202 с.

4 Гришаев С.П. Правовая охрана изобретений, промышленных образцов, полезных моделей в России и за рубежом. – М., 1993. – 72 с.

5 Калятин В.О. Интеллектуальная собственность: Исключительные права. – М.: Норма, 2000. – 480 с.

6 Капица Ю.М. Экспорт-импорт технологий: правовое регулирование / Национальная Академия Украины. Центр интеллектуальной собственности и передачи технологий. – К., 2000. – 106 с.

7 Право інтелектуальної власності: академ. курс: Підруч для студ. вищих навч. закладів / За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. – 2-ге вид., прероб. та доп. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 672 с.

8 Прахов Б.Г., Зенкин Н.М. Изобретательство и патентование. – К.: Техника, 1998. – 256 с.

9 Промислова власність: Законодавчі та нормативні акти. У 3-х т. / Укл. П.М. Цибульов. – К.: УкрІНТЕЛ, 1998.

Т.1: Законодавство України з питань промислової власності. – 138 с.

Т.2: Відомчі нормативні акти України з питань промислової власності. – 310 с.

Т.3: Міжнародні угоди з питання промислової власності. – 124 с.

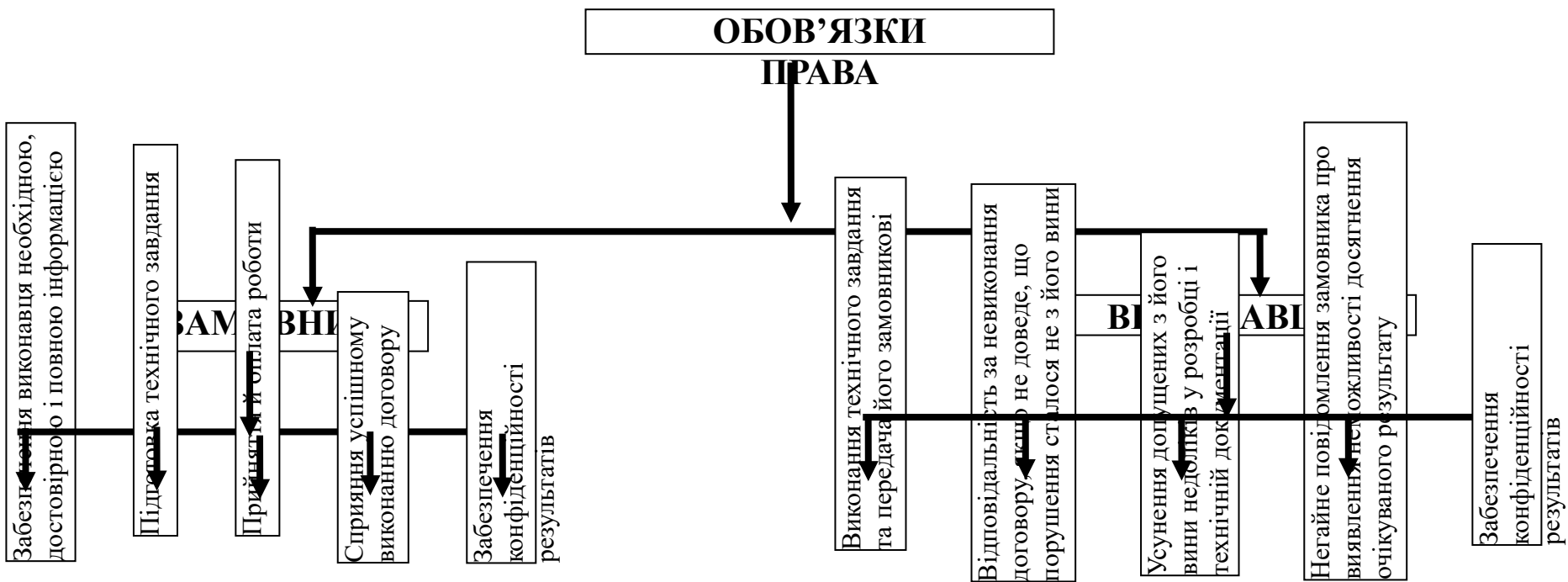

Рисунок 4 – Обов'язки замовника і виконавця

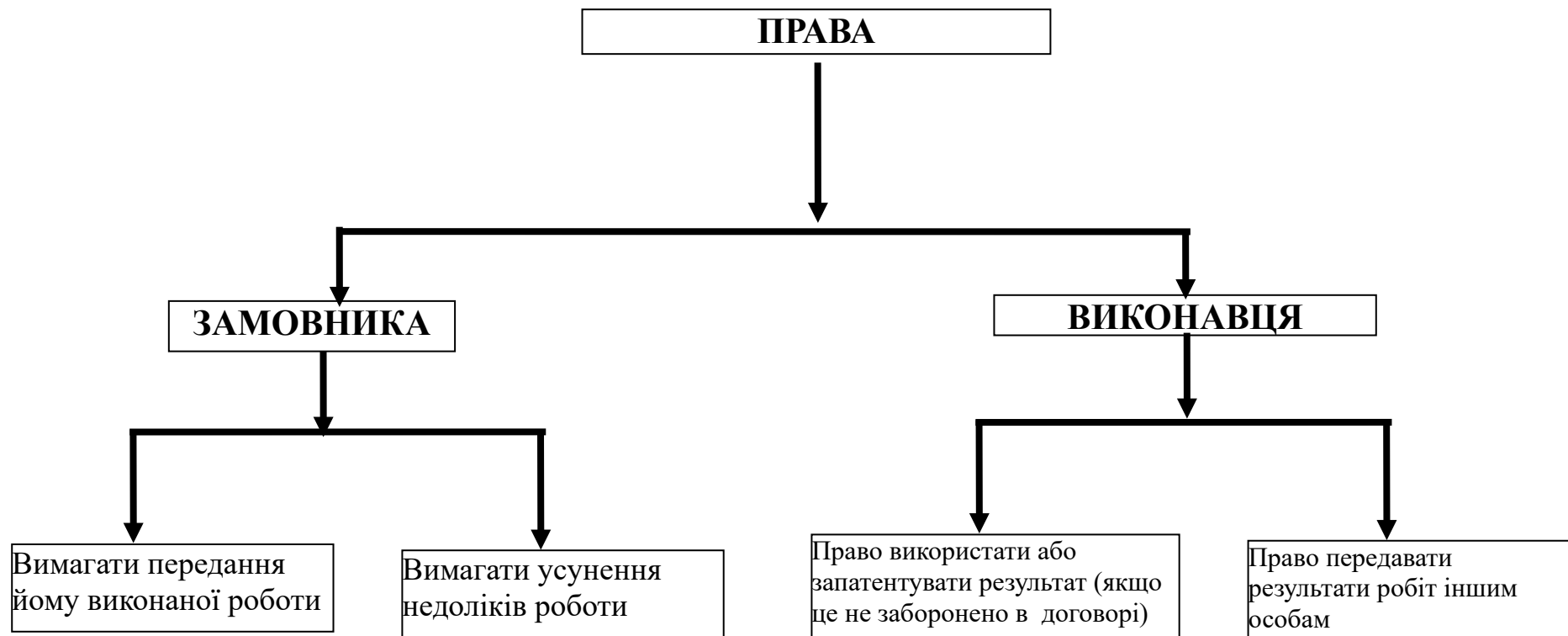

Рисунок 5 – Права замовника і виконавця

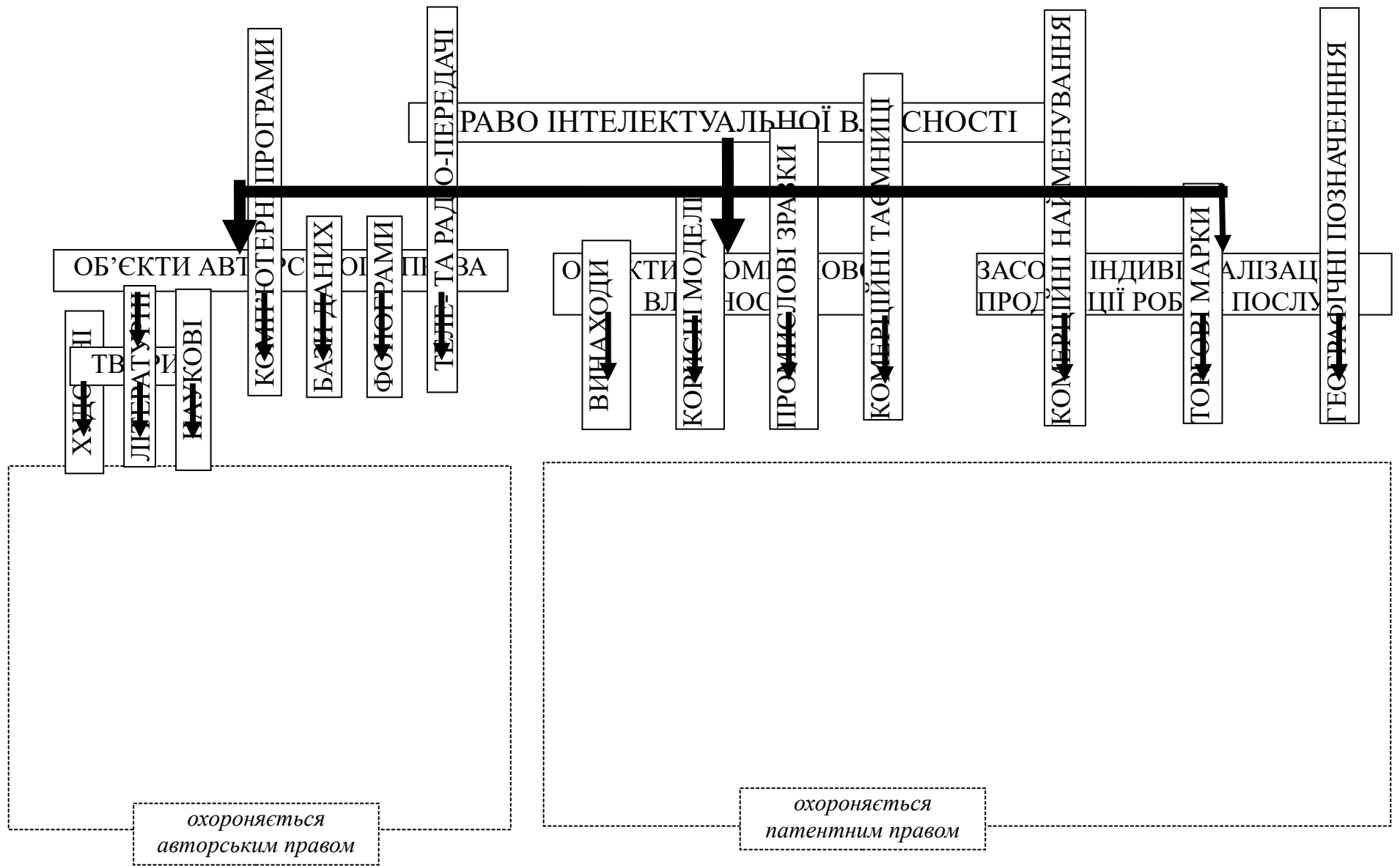

Рисунок 1 – Класифікація видів права інтелектуальної власності

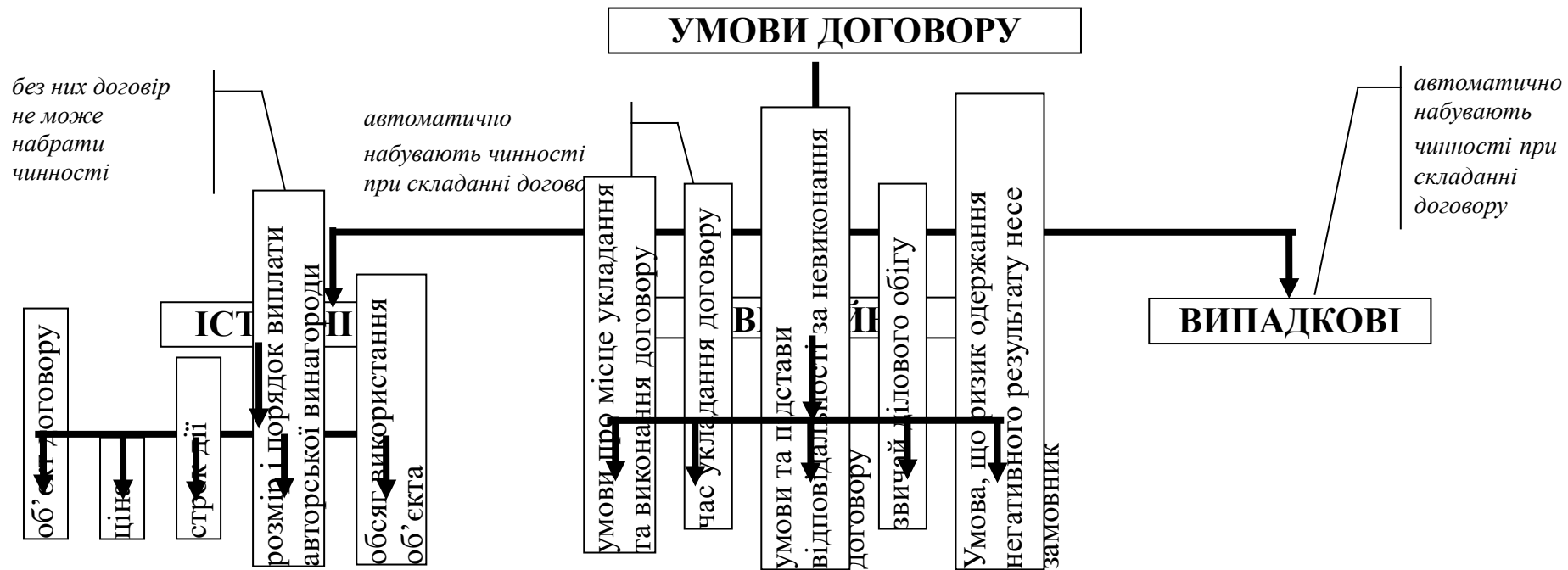

Рисунок 3 – Види умов договорів

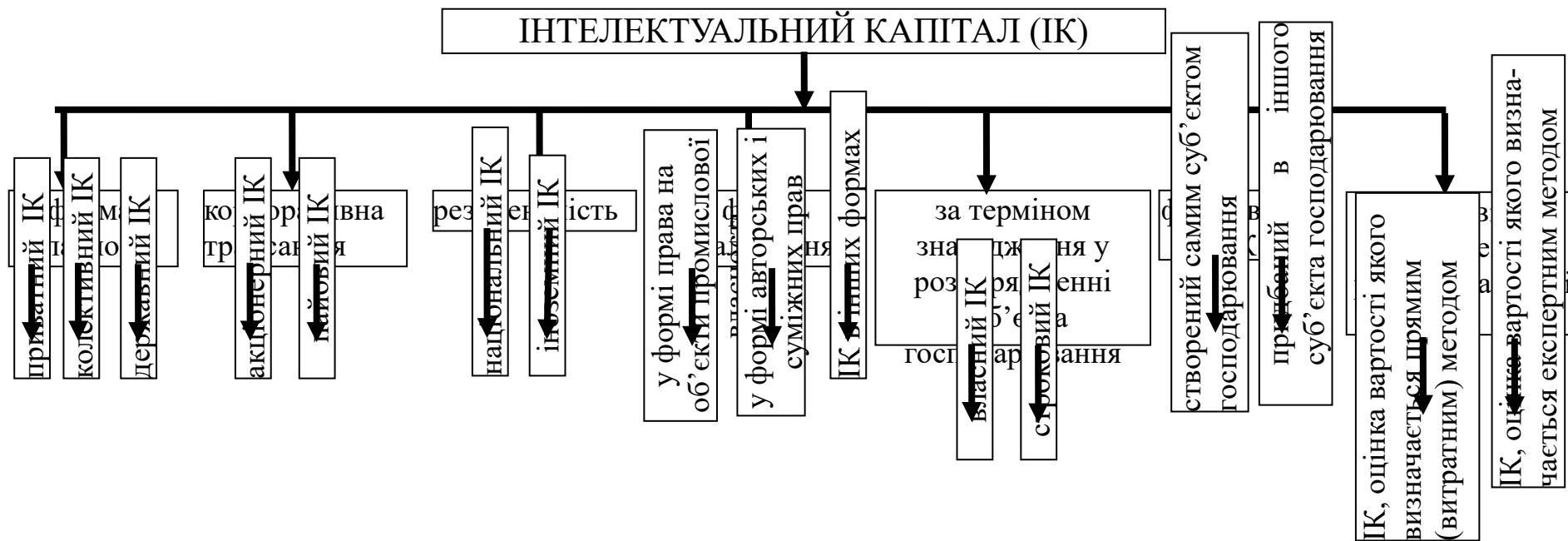

Рисунок 6 – Класифікація видів інтелектуального капіталу